

Empowered lives.
Resilient nations.

Sigida n’a lamini ni hadamadenyako j̄enaboli bolodaseben (PEGESI)

<p>Poroz t̄oḡo : «S̄oɗɗakun latigelenw j̄enaboli ka j̄esin sigidalamɔḡow ma, olu minnu be keɛ ban, minnu be dij̄elatigek̄ecogo f̄eerew layiriwa ani minnu be nimafenw ani nintanfenw dagayɗɗow lakuraya ni samaw temesiraw lakod̄nni, dumunikeyɗɗow ani jiminyɗɗow lakod̄nni walasa sene ni baganmara kana ke kene ninnu kan.</p>		
<p>Jamana : Mali jamana</p>	<p>Baarakɛj̄oḡon waleyali siratigɛ la : Sigida n’a lamini, b̄eseya ni yiriwali kuntaalajan Minisiriso</p>	<p>J̄enaboli sariyaw : Jamana sariyaw</p>
<p>UNDAF : Jamana porogaramu jaabiw Jaabi filanan (2) : Kulufangantan, k̄er̄enk̄er̄ennyala musow ani funankew , be s̄oɗkesebaaya nafa s̄oɗ kene j̄elen kan, min bennen don bololankolonya d̄oḡyali ma.</p>		
<p>PINIDI F̄eer̄ebolodaseben: Jaabiw ani s̄oɗɗakun kunbaba Jaabiw 2.5: Dantanfenw suguya cayali ani nimafenw ani nintanfenw dagayɗɗow lasagoli, labaarali kuntaalajan an’u lasɗɗoli ani s̄oɗɗakun latigelenw tilali Kiiriko, sariyako, politikoko ani fangabolisirako hukumu kɔɔ, ka k̄ɛj̄e ni Diɗe benkan sariyaw ani Jamana sariyaw.</p>		
<p>PNUD : Hadamadenyasira ani sigida n’a lamini sugandili. Suguya : Faratiba</p>	<p>PNUD/PINIDI Cɛ ni muso ka hakelabato jiralan : 2 (Poroz in kuntilenna j̄enama ye cew ni musow ka hakelabato ye)</p>	
<p>Nimɗɗo walima lakod̄nnan (IDà du Projet ATLAS (anciennement Award ID): 00108261</p>	<p>Atlas Output ID (formerly Project ID): 00108188</p>	
<p>ID PNUD-FEM PIMS ID Nimɗɗo : 5778</p>	<p>IDFEM GEF Nimɗɗo :9661</p>	

KUNNAFONI GANSELI AN’A JENSENNI

DON:
Diɗe t̄onba porogaramu yiriwa kama (PINIDI) b’a lamini ka Sigida n’a lamini ni hadamadenyako j̄enaboli poroze ani baara minnu sirilenw don a la, k’u latamacogo sariyaw lakuraya ani k’u latilen. Hakililaw ni jininkaliw be ci nin lasɗɗo in na :

Diɗe t̄onba porogaramu yiriwa kama (PINIDI) porogaramu

Cakɛda lasɗɗo :

Negejurusira : **S̄ebennegejurusira / fakisi :**

Fogosira :

Fogo :

Hakililaw ni jininkaliw mineni don laban ye :

Seben laben cogo

- Hakilina bakurubafli.....
- Poroze "Samaw" Mali kɔɔ**.....
- Poroze jira cogo**.....
- Hadamadenya ani sigida n'a lamini kow ɲenabɔ fɛɛɛw**.....
- Sigida n'a lamini ni hadamadenyako ɲenabɔli bolodaseben**.....
- PSES bakurubafli**.....
- Sigida n'a lamini ni hadamadenyako ɲenabɔli fɛɛɛw labenni**.....
- Hadamadenyako ani sigida n'a lamini faratiw**.....

(1) Fɛɛɛnyali.....

Taabelo ninnu nɔba hadamadenyako ani sigida n'a lamini kan.....

- (2) **Kɔɔsili**.....
- Kɔɔsili kuntilennaw.....
- Kɔɔsili taabolow

- (3) Sew ani kalan yiriwali
- Cakedaw labenni
- Sew sɛɛsɛgɛli
- Sew sankɔɔɔtali fɛɛɛ

- (4) Baaraɲɔɲɔnw sendonni
- Kunnaɲɔɲɔli.....
- Demɛw sɔɔsira ɲenabɔli

- (5) **Waleyali baara boloda cogo(Don katimu ani musakaw bisigilenw)**.....
- Waleyali donkatimu
- Musaka

Dafensugucaman baara boloda cogo.....

- (1) **Dafensugucaman hukumu jirali**.....
- Jamana Labolisira ani sariyakow siratige la.....
- Poroze dagayɔɔ : Jamana dafensugucaman hukumu
- Jamana dafensugucaman hukumu

- (2) **Faratiw ka ɲɛsin dafensugucayali ma, ani kuntilennaw ani walew fɛɛɛnyali**.....
- Farati folɔ
- Farati filanan :.....
- Farati sabanan :.....

- (3) **Waleyali baara bolodali (Donkatimu, musakaw bisigilen ani nafolosɔɔɔli jujɔɔ)**.....

- (4) **Baarake ɲɔɲɔnw sendonni**

- (5) **kɔɔsili ani cisama seben dilanni**

Dugulenw ka dalilu

Seben Dugulenw dape pereperelatigeli kan

Dugulenw jirali.....

Kulu fɛɛɛnmanw kerɛnkerennɛnw.....

2. Hake jɔɲɔɲɔnw ani sariya siratige bakurubafli

3. Hadamadenya ani sigidakow ani fɛɛɛnyali fɛɛɛw sɛɛsɛgɛli bakurubafli.

.

4. Sendonni, lajeli ani dalilu

- Sariya siratige ani labolisira
- Kecogoyali benkan sendonni laben kan
- Benkan ani dakun jeli
- Labenw taabolow
- 5. Kuntaw tilali siraw
- 6. Semako tali
- 7. Kawakuru walima jigiyaw labenni
- 8. Cakedaw labenni
- 9. Kalsili, cisama seben dilanni, segesegeli
- 10. Nafolo bota ani nafolo sarta.....
- Demenan/ Ja tali hake
- Dijelatige feere baara bolodacogo.....
- 1. nebilakuma
- 2. Jaasere dijelatige feere ani sartauman bawani.....
- 3. Sendonni ani lajeli.....
- 4. Fegenyali minebolo.....
- 5. Cakedaw labenni
- 6. kawakuru walima labenni
- 7. Kalsili ani segesegeli.....
- 8. Musakaw ani nafolo bota ni sarta.....
- Dagayaw lakuraya/sigiyaw lakura baara bolodalen

Hakilina bakurubafli :

"Mali sama lasagoli" poroze be do fo guruma mara kono geleyaw kan, min be talike kungo sogo lakananen feereli ma, sardakun latigelenw jenaboli ani kelew hadamaden ni sama ce. Ka kun sin Mali keyenka ni kawafe yanfan kono, Guruma ye marayaw latigelen naani do ye, dantanfen sugu cayali sankortalen be min kono ka teme tow kan ani Guruma samaw dagayaw silatununi faratili. Ka jate fila la keme sarala farafinna tilebin yanfan samaw bee lajelen na, Bagan ninu jagaselen don kungo sogo lakananenw feleboli juguya kojugu fe san 2012 temenen kofe ani fana fenw werew minnu be ke hadamaden fe i na fo ji temeta labarali, bagan gen cayali kojugu, kungo jiri tigeli walima jiri kon, ani sirabaw dali walima teme sira labenni.

Poroze kuntilenna ye ka Mali samaw lakana yaw kerengerennenw kono ani ka fanga don sigida la magaw ka jenamaya konew la minnu be balo siradaw la/ teme siraw fe waasa ka do bo hadamaden ni sama ce kelew la. Kuntilenna be sara sigida naani waleyali fe : (1) Fanga donni sariyako la ani faso ka semako nijuguya keleli la min sirirlen be kungo sogow la; (2) Ka Guruma samaw lakana felebo ma ani ka siraw laben ka je/waatiw temesiraw labenni ani fana samaw daga yaw (3) Sigida la magaw ka sarkun latigelenw jenaboli Guruma samaw dagayawko la; ani (4) muso sendonni; donniyaw jenaboli ani kalsili ani segesegeli. Nin poroze ye FEM ka baara bolodalen sira do de ye ka dantanfen lakodonnenw silatununi faratiw kunben, ani be jate FEM ka baarabolodalen na dije baarawanya kono kungo sogo lasagoni ani nijuguya kunbenni yiriwa kuntaala jan kan. (9071).

Sigida na lamini ni hadamadenyako jenaboli bolodaseben(PGES) be tangali, fegenyali, ni kalsili ani cakedaw feere kulu di ani fana wale jonyaw ka feere waleyali bila sen kan waasa ka hadamadenyakow latige ani sigida menta lapininen. Ka min tun latomona gafe jana kono dafa sigida na lamini jenaboli feere be poroze baara jonyaw latom min te se ka waleya ka sara fegenyali feere jonyaw ma ta ani ka bila sen kan. Feere ninu bena ta ani ka don poroze ka baaraketaw kono waleyali baarawanya fe, PMU ka kalsili kawo.

Feburuyekalo tile 10 ni tile 20 ce san 2020, SES baarafɔɔ labennna PINIDI fe ka kiimani ke poroze labalocogo kan, ka yeelen bo lakanabaliya min be sena poroze dagayɔɔɔw la. Ka keɛe ni benkan ye, nebila sigikafɔ baaraw kera desanburukalo san 2020 ani feburuyekalo san 2021 walasa ka feere fitini laben min be ben n'a ye. Baarakalan kera lakananin cogoyaw kan min fana ye nɔɔɔya don baarakebagaw ka lakananin cogo la sigidaw n'a lamini hadamadenyakow poroze ateliye labaaracogo kɔɔɔ. Layidu n'a labaarali jooa, fantalenw seginkanni n'u famuyali, kunnafoni numanw gansili laben na nin sen fe.

Kasɔɔ EISE si i n'a fo, a be cogo min na ma laben ka ke SES baarake minnen ye, kunnafoni dalajelen fan fila bee fe EIES ani ka daganiya ka nenaboli feere numan sigi sen kan. Sigikafɔ seereyaseben bee be sɔɔɔ lapini n'a kunben cogo labennenw ka ke ja ye UGP lakanabaga fe. Kiimani suguyaw " kolɔɔw minnu be sigida n'a lamini hadamadenyakow ani kojugu neben ka keɛe ni lawolomali kecogo ye sigida n'a lamini hadamadenyako poroze i n'a fo kolɔɔw gelen ka keɛe ni tabulo min be duguma ani ka ben PINIDI ka sigida n'a lamini hadamadenyako politiki ma.

Tabulo fɔɔɔ: Kolɔɔw kiimani ka keɛe nin sigida n'a lamini hadamadenyako lakananin cogo PINIDI fe.

Sariyaw	
Hadamadenyajo sariyaw	
Cenimusoya damakeɛeni ani muso ka senyerekoɔɔ	
Sigida labaloli kuntagalajan	
diyagoyalaseginnin	
Sariyabolow	
Laminifenw maracogo ani sɔɔɔɔɔakun latigelenw lasagoli kuntagalajan	
Waati yeɛema, dɔɔɔɔɔyali & dalakeɛneli	
Sigidalamɔɔɔɔɔw ka keneya ni lakana	
Seko ani donko nafasɔɔɔsira	
Tagali ani ka segin k'a sigi	
Jamanadenw	
Baara ani baara kecogow	

Dɔɔɔɔman/fangata	
Dɔɔɔɔɔya	
Nafa	
Layelen	
Faratibaliya	

Geleya be poroze furakecogo minnu kɔɔɔ hadamadenyakow ani sigida n'a laminiw waati be, PINIDI b'a wajibiya sariya gelenw ka lawaleya, ni ka don:

- Bonyalisira : poroze b'a jini foɔɔ ka bansiraw geleya kunnasago, o kɔfe ka do bo geleya sɔɔɔɔɔɔɔw la, ani o kɔfe lawaleyali bena ke tamasira feere kan. Geleya fitini minnu ma se ka lakodon bena ke labannan ko ye.
- Ka gere jooa walasa ka sigida n'a lamini ani hadamadenyakow kojuguw kunben : doɔɔnibaga lakikaw tanya ma kan ka ta ke, i n'a fo feere bo sababu ye walasa ka bagabagali gelen kunben.
- No kunkelen, kuncaman an'u bee lajelen : poroze bena nin bee jate ka keɛe n'u no ye, poroze be yɔɔɔ minnu na sisan o doɔɔɔn te, nka fana yɔɔɔ minnu na poroze be labaara. A bena tila ka poroze kolɔɔw bee jate ka farajɔɔɔɔɔɔ kan walima no numan werew minnu temennan yiriwaliw, sisan ani minnu sababu te ye jamanakalan yɔɔɔ kan.
- Tagabolo " Min b'a nɔɔɔ o b'a sara": a sɔɔɔ be nɔɔɔɔɔya ben baarakela walima nɔɔɔ min tijenini ke, n'a ma sɔɔɔ.
- Feere ke cogo numan : kalansenw be kalan dumuni bayelemali walew n'u be labaara kosebɛ ka fo jooa ani nɔɔɔya don nenaboli kecogo la doɔɔɔnin - doɔɔɔnin labennin tuma.

Feere nɔɔɔman wole muga(20) lakodonna walasa ka jaabilike farati minnu be juguya kase tɔɔɔmada yɔɔɔ ma. Min sirilen don poroze waleyali siratige la. Olu ka fesefeseliw be di ESMF kɔɔɔ ani min sirilen don laboli kerɛnkerɛnlen na min be lawaleya.

Ka keɛe ni farati gelenw boli ye, nebila feere be fesefese ni tagabolo minnu be ka labaara AD HOC feere bolodaseben naani ye, k'a don :

- (1) Dijelatigecogo fεεrew (PAMU)
- (2) Jamanadenw bolodaseben (PIPA)¹
- (3) Ka segin k'a sigi lawaleyali bolodaseben (PARI)
- (4) Laminifenw lawaleyali bolodaseben (PABE)

A. Hamiw latigecogo sariya : k'a labaara nin UZIPI(UGP), don na PEZESI(PEGS) kɔɔ an'u b'a to ka yeli ke joona ko balilenw na.

PEZESI (PEGS) lawaleyali siratige bena damine nin poroze latamali ani a yamaruyalen don k'a datugu poroze kuntagala bεε la. Fεεre nɔgɔmanw lawaleyali siratige bena damine yani kow lawaleyali siratige cε, ka keje ni bolodaseben nɔgɔmanw ye. Bolodaseben kerɛnkerɛnlenw jɛnabɔli bε jafɔli waati jumanw lawaleyali siratige cogo nɔgɔn kan.

Tabulo min bε duguma bε fεsεfεsɛli ke wolew labaara cogo juman kan, ani ka sigida n'a laminiw hadamadenyako jaabi nɔ bansira kerɛnkerɛn jεsigi ka keje ni PEZESI(PGES) ye.

¹ Nin poroze hokumu kerɛnkerɛnnen kɔɔ, sigidala denw bεε bε lakodɔn i n'a fɔ kulu kelen ani siriyɔɔ kerɛnkerɛnnen kelen(min sirilen don u ka dijelatige sariyaw don cogow la, u ka seko ni dɔnko labaarali) poroze bε yɔɔ min na bena jate i n'a fɔ jamanaden kelen ani geleya kerɛnkerɛnnen ka ben nin sisan fεεre ye, a bε se ka wele fana ko jamanadenw cogoyafɔli sigida jεmɔgɔw fε. Yeli ke "jamanadenw jεfɔsεbekɔɔ" ani "cogofɔli" jamanadenw cogoyafɔli "jamanadenw jεfɔsεben kɔɔ ani PEZESI(PGES) ka jaseben min bε sigidala denw jira.

Baaraketaw	Hadamadenyakow ni sigida n'a laminiw bansira kolobw	Feerew taga sira
Poroze jenaboli	Nin poroze jeminibaaw be se ka bonya ba sɔɔ, fɔɔ) walasa ka poroze ka baarakeaw lawaleyali siratige kecogo numan na ani ka keje ni benbaliyaw ye, fila) ka sarati nin tonden jamakuluw bee ye, saba) ka nɔɔya ke lakɔɔsili hami latigecogo sariya MIRIZI(MRG)	Baara bolofara fɔɔ : ka barika don tɔɔɔmada jenaboliw ni maraliw UGP kɔɔ
Jaabi fɔɔ.fɔɔ Jamana ka politiki hokumu kɔɔ ani farinyawale ka jɛsin kungokɔɔfenw ma lagɔɔsili sariya fɔ ka se sariyakulu min be dɔ fara masaw lakananin kan	<p>Poroze b'a jini ka dɔ fara keke kunben cogo kan jɛsin dankarili sigida n'a lamini sariya la jamana kɔɔ min be talike sogolakanen fagali ma. Sogofa dagabali keke kolobw be se ka talike hadamadenyajo sariyaw batobaliya la. (1)Benbaliya be se kana nin tɛnenin ye sigidaladenw ni jɔɔɔn ce,(2) sogofaga dagabali sariyaw labatobaliya,(3) lakanan ko ni basigili ka jɛsin sogofaga kɔɔnin tendenw ma(UAB).APU..</p> <p>Nin poroze jeminibaaw be se ka bonya ba sɔɔ, fɔɔ) walasa ka poroze ka baarakeaw lawaleyali siratige kecogo numan na ani ka keje ni benbaliyaw ye, fila) ka sarati nin tonden jamakuluw bee ye, saba) ka nɔɔya ke lakɔɔsili hami latigecogo sariya MIRIZI(MRG)</p> <p>Poroze be talike seereli ani jefɔli la dugukolo lasagalicogo numan min bɔna nin sɔɔ sira ye, hadamadenyakow ani seko ni donko bansiraw sigidaladenw ani jamanadenw ce, ani fana ka dɔ bɔ musow be geleya min sɔɔ sɔɔɔadaku latigelenw ani seko ni donko la.</p>	<p>Baara bolofara filana: ka politiki yiriwaliw sabati ani sariyakulu min labennen don joow kan.</p> <p>Baara bolofara sabana : ka barika don jagoya komasegin na jamana jɛmɔɔw ni sigida jɛmɔɔw fe.</p>
Jaabi fɔɔ.fila segesegelikulu ka jɛsin nijuguyawale min be ta kungokɔɔfenw la sigila sen kan ani a be ka labaara DENF fe.	<p>Poroze b'a jini ka dɔ fara keke kunben cogo kan jɛsin dankarili sigida n'a lamini sariya la jamana kɔɔ min be talike sogolakanen fagali ma. Sogolakanen fagali keke kolobw be se ka talike hadamadenyajo sariyaw batobaliya la. (1)Benbaliya be se kana nin tɛnenin ye sigidaladenw ni jɔɔɔn ce,(2) sogalakanen fagali sariyaw labatobaliya,(3) lakanan ko ni basigili ka jɛsin sogofaga kɔɔnin tendenw ma(UAB).</p> <p>Nin poroze jeminibaaw be se ka bonya ba sɔɔ, fɔɔ) walasa ka poroze ka baarakeaw lawaleyali siratige kecogo numan na ani ka keje ni benbaliyaw ye, fila) ka sarati nin tonden jamakuluw bee ye, saba) ka nɔɔya ke lakɔɔsili hami latigecogo sariya MIRIZI(MRG)</p> <p>Cenimusoya fariyalawale ye geleya ye sogolakanen fagali keleli jekulu be yɔɔ min na ani mɔɔɔ were minnu sirilen don poroze la be se ka jɛsin dɔ bɔ cenimusoya fariyalawale la sigida kɔɔ.</p>	<p>Baara bolofara naani na: kunsogolakanen fagali keleli ni lakananbaliya min be sen na.</p> <p>Baara bolofara duuru na: ka baar sabati ani baarakecogow numan, jelen, lakanannen ani min be ben baarakelaw ma.</p>

<p>Jaabi 2.1 kungo sogo lakanabaga kulu min be Guruma samaw kolosi do farali baarakelaw fanga kan</p>	<p>Ka ye ka fo poroze be sinsin kungo sogo lakanabaga kulu be talike kosebe sorodasiw , min be se ka geleya lase BAB ni sigidaladenw walima BAB ni kulu marifatigiw min be yoro in na ce. kolob be se ka soro UAB ka baaraketaw la walima ka fara hadamadenyajo sariyaw kan. Geleyaw be se kana nin (1) tinenin don nin sigidaw la, (2) sariya gelen tali kungo sogo lakananen fagabagaw kama, (3) lakanan ni basigi baliya UAB la.</p> <p>Poroze be talike seereli ani jefoli la dugukolo lasagalicogo numan min bona nin soro sira ye, hadamadenyakow ani seko ni donko bansiraw sigidaladenw ani jamanadenw ce, ani fana ka do bo musow be geleya min soro sorodabolo latigeliw ani seko ni donko la.;</p> <p>Nin poroze neminebaaw be se ka bonya ba soro, (1) walasa ka poroze ka baarakew lawaleyali siratige kecogo numan na ani ka keje ni benbaliyaw ye, (2) ka sarati nin tonden jamakuluw bee ye, (3) ka nogyo ke lakolsili hami latigecogo sariya MIRIZI(MRG)</p> <p>Laadalako la, i n'a fo musow dennen don kerfe sariyatali la, o be se ka do bo demen min nesinnen don sigida mogyo ni jamanadenw ma. Nin be se kana ni furukufuruku ye, wolomali sebe nesin muso ma poroze labarali la. Dugukolo tiladan lasagoli cogo min be na ni (1) tinenin don nin sigidaw la, (2) sariya gelen tali kungo sogo lakananen fagabagaw kama, (3) lakanan ni basigi baliya UAB la.</p> <p>Kene kolosilen be soro jamana ka seko ni donko yoro la sigidaw kono ani jamana fan bee. Lasagoli kun ye ka do bo , geleya la, ka do bo yorow lasoroli la, ni yoro baw ni labaara cogo ma jefo ka keje ni CLIP kecogo numan ye ani labaara cogo numan ye sariya kono, musow ani jamanaden tow bee ye.</p>	<p>Baara bolofara #5: ka baar sabati ani baarakecogow numan, jelen, lakanannen ani min be ben baarakelaw ma.</p> <p>Baara bolofara #6:ka layidukan numan bila sen kan. Ja, poroze fanw bee lasmina waati geleyaw la.</p> <p>Baara bolofara #4: kunsogolakananen fagali keleli ni lakananbaliya min be sen na.</p>
---	---	---

<p>Jaabi 2.2 Kungo sogo lakanabaakulu be nemineli, kalan jolen ani kolosili deme nafa sowa.</p>	<p>Ka ye ko poroze be deme don kungo sogo lakanabaakuluw la, Kuluw kolomayow ye sowdasiw ye, o be se ka siri fowokow la minnu be ke kungosogo lakanabaakulu ni sigida la mow ce walima kungosogo lakanabaakulu ni maramafentigiw ce minnu be o yow la. Faratiko be kungo sogo lakanabaakuluw ka baaraw ni hadamaden ka hakew dankarili ce. Fowokow be se ka na ni (1) baasi werew ye sigida la mow ma, (2) ni bolofara sariya jow taali ye minnu be jate kungo sogo lakananenw fagalaw kama (3) Kunbenni ani lakana geleyaw kungo sogo lakanabaakuluw maaw ma.</p> <p>Poroze nin nemow ka semakow ka ow kosebe ka (1) Poroze ka baaraw bila sen kan cogoya tilennen ka keyen ni fowokow ye, (2) ka je ni sebe la ni sigida baarakelaw bee ye, ani (3) ka kowakuru latilenni sira ow cogoya ani ka kolosi.</p> <p>Kojugu min be talike ceya ani musoya kan ye geleya gelen ye o yow la. Kungo sogo lakanabaakuluw mow ani/walima mow werew minnu sirilen be poroze in na be se ka kojugu gelenw sugu werew ke, tuma min ni musojekuluw demeni be se ka kojugu min be talike ceya ani musoya kan juguya sigida kow, n'u be na ni fangako keke ye gaw walima dugu kow.</p> <p>Kowlen, ikomi musow tun sen te jowanw tali la, u tun be se ka ke kerefe den ye deme latigelen sigida ani dugulenw kama. O be se ka bange tigensanya fe ni fisamanciya gelenw ye musow kama poroze in waleyali kow. Dugukolo yow ow dantigeli marali kama min be se ka se tigitigi la (1) baasi werew ma sigida la mow kan, (2) Minnu be jate kungo sogo lakananenw fagabagaw ye olu mine cogo bolofara sariya fe, (3) lakana ani kunbenni geleyaw kungo sogo lakananenw fagabaga keleli jekulu n'a be wele tugun ko kungo sogo lakanabaakulu.</p> <p>Yow lakananen be kun sin togoda sigida sugu caman ani dugulenw ka seko ni owko ciyen dagayow ma. Marali kuntilennaw be se, tigensanya fe, dagayow ninu lasowli geleya, ni yow jow ani a jowoli ma dantige ja seben kerengerennen fe ani baarakejoww bee ka baara numan fe ka fara dugulenw kan ani musow.</p> <p>Poroze be daladon ke dugukolo yow ow dan wolomali ani a dantigeli la marali kama min be se ka na ni sowkow, hadamadenkow ani seko ni owkow ow jugu b aye togoda la sigidaw ani dugulenw ma, ani kerengerennanya musow ka d'a kan o be se ka u ka sowdakun latigelenw ani seko ni owko sowdakunw lasowli owcya.</p>	<p>Sigida #4: Ka lakana geleyaw kunben minnu sirilen be kungo sogo lakananenw fagali keleli feew waleyali ma</p> <p>Sigida #5: Ka baara n'a kecogo numan, a jelen, a lakananenw ani a damakeyennenw lasabati poroze baarakelaw ye.</p> <p>Sigida #7: Ka tanga kojugu ma min be tali ke ceya ani musoya la.</p>
---	---	--

<p>Jaabi 2.3 Samaw lakananin kecogo numan ye nenaboli bolodaseben barika ani baarakela sinsinnin.</p>	<p>Laadalako la, i n'a fo musow dennen don kerefe sariyatali la, o be se ka do bo demen min nesinnen don sigida magow ni jamanadenw ma. Nin be se kana ni furukufuruku ye, wolomali sebe nesin muso ma poroze labaarali la.</p> <p>Poroze ka baara bolodalenw (jaabi 3) walima yelemali bolodaseben dagali (jaabi 2), i n'a fo dagayoro kelenw be se ka kololo lase sigida n'a lamini ma, a be se ka geleya lase jona sigida n'a lamini ani dantanfenw suguya cayali la (wulukononon, farajogonkan, dugukolo tijenenin, jiritige, mananinw cayali ani do were...)</p> <p>Laadala kola samaw lakananin don kosebe, u be se k'u yalayala n'u ka kow bee k'a yoro kono : kungokonofen cemanw ka kele lakodon na lagololiliw la. Waati laban ninnu na, o kele ninnu be kololo caman lase sigidala magow ma sene ta fan fe.</p> <p>Jaabi 2.3 (samaw lasagoli feerew tigeli ani lasagoli sariyaw labaarali) ani 3.1 (GNR bolodasenen sigidaw kono) ni o ma se ka ke ka na , a be se kana nin geleyaw ye i n'a fo diyagoya terunnin ni siya kulu fitini dow ka soro ani kulu joginnenw. Ni be se ka an mabo soro la ani ko fana werew, i n'a fo ji, kungo lakananin minnu be soro o sigida yoro ninnu kono...</p> <p>*Diyagoya terunnin do kera san temenenw na sani PINIDI ka nin don poroze in kono.</p> <p>Kene kolosilen be soro jamana ka seko ni donko yoro la sigidaw kono ani jamana fan bee. Lasagoli kun ye ka do bo, geleya la, ka do bo yoro lasoroli la, ni yoro baw ni labara cogo ma nefe ka kefe ni CLIP kecogo numan ye ani labara cogo numan ye sariya kono, musow ani jamanaden tow bee ye.</p> <p>Poroze be talike seerele ani nefoli la dugukolo lasagolicogo numan min bona nin soro sira ye, hadamadenyakow ani seko ni donko bansiraw sigidaladenw ani jamanadenw ce, ani fana ka do bo musow be geleya min soro sorodabolo latigeliw ani seko ni donko la.</p>	<p>Baara bolofara #3: ka sinsin ke jate don kan diyagoya</p> <p>Baara bolofara #6:ka layidukan numan bila sen kan. CLIP, poroze fanw bee lasomina waati geleyaw la.</p> <p>Baara bolofara #8: ka lasereli sira bo ani ka an janto sariya tunkuru latigecogo min be poroze kono.</p>
<p>Jaabi 3.1. sorodakun latigelen labenw bolodaseben samaw tagayoro kono be sigi senkan ani feerew...</p>	<p>Laadalako la, i n'a fo musow dennen don kerefe sariyatali la, o be se ka do bo demen min nesinnen don sigida magow ni jamanadenw ma. Nin be se kana ni furukufuruku ye, wolomali sebe nesin muso ma poroze labaarali la. Muso kunkene dow ta muso kulu ce la k'u demen.</p> <p>Jirituru baara minnu labennen don poroze fe yoro tijenenin ninnu kono. yoro tijenenw be se ka kololo lase nimafenw ani dugukolo labaarabaga n'a ye a soro fen werew ma don yen ani ni jiriw turula kasoro a ma laje n'a be ben.</p>	<p>Baara bolofara #9: ka seko ni donko kenew lakana.</p> <p>Baara bolofara #10: ka nimafenw tanga kololo min bu soro u ka nenamaya la.</p>

	<p>Kene lakananen be waati yelema kunben min be se ka kolob lase ji bolo sira caman ma, ji ko dese, funteni gelen , kungokocofenw ani geleya min sirilen don u ka dipelatige cogo la.</p> <p>Samaw marayoc lakananen don kosebe, u be se k'u yalayala n'u ka kow bee k'a yoc koc : kungokocofen cemanw ka kele lakodon na lagolobiliw la. Waati laban ninnu na, o kele ninnu be kolob caman lase sigidala mocow ma sene taa fan fe.</p> <p>Jaabi 2.3 (samaw lasagoli feerew tigeli ani lasagoli sariyaw labaarali) ani 3.1 (GNR bolodasenen sigidaw koc) ni o ma se ka ke ka na , a be se kana nin geleyaw ye i n'a fo diyagoya terunnin ni siya kulu fitini d'w ka koc ani kulu joginnenw. Ni be se ka an mabo koc la ani ko fana werew, i n'a fo ji, kungo lakananen minnu be koc o sigida yoc ninnu koc...</p> <p>*Diyagoya terunnin do kera san temenenw na sani PINIDI ka jin don poroze in koc..</p> <p>Sigidala mocow sigilen don yoc ninnu na ani ka ye CLIP ka feerew batolen te ka da nin lafamuyali baaraw siratige kan, poroze be se ka pankini ta jamanadenw d'w segere dugukolo nafasocwira ani k'u demen u ka dese, jin don nin politiki aferi ani foroba aferi la .</p> <p>Poroze be talike seereli ani jefoli la dugukolo lasagalicogo juman min bona nin koc sira ye, hadamadenyakow ani seko ni donko bansiraw sigidaladenw ani jamanadenw ce, ani fana ka do bo musow be geleya min koc kocdabolo latigeliw ani seko ni donko la.</p>	<p>Baara bolofara #11: Cenimusoya hakebato don nin</p> <p>Baara bolofara #12: ka dugukolo lasegili ko juman baara kocsi.</p> <p>Baara bolofara #13: Ka samaw ni hadamaden siginocwanya geleya ban.</p> <p>Baara bolofara #14 : ka nafasocw terunni d'cwya.</p> <p>Baara bolofara #15 : ka dagayoc suguya bee kunben.²</p> <p>Baara bolofara #16 : ka waati yelema kolobw d'cwya.</p>
--	--	---

² Sariya te boli kocdakun latigelenw kocli la, sigida kocdakun latigelenw jenaboli benkan siratige la (misali la : Sigida kungo sogo lakana kene labenni senfe, Guruma sama lakana kene labenni ma kocwya o cogo la ka koc, a tun be sigidamocow sebe la) yoc la sigidamocw faamuyalenw be lapini ka dansigi u ka kocdakun latigelenw kocli la, lapini min bangerera foroba hakilila jelen senfe.

<p>jaabi 3.2. sigida lakananin bolodaseben ani u baara cogow.</p>	<p>Laadalako la, i n’a fo musow dennen don kerefe sariyatali la, o be se ka do bo demen min nesinnen don sigida magow ni jamanadenw ma. Nin be se kana ni furukufuruku ye, wolomali sebe nesin muso ma poroze labaarali la</p> <p>Cenimusoya hakebatow ye geleya ba ye nin yoro ninnu na— UAB tondenw ani /walima mago minnu sirilen don poroze la be se ka cenimuso hakebato yelema cogo caman min be muso kulu deme ka VGB kele duw ani sigida koro.</p> <p>Poroze ka baara bolodalenw (jaabi 3) walima yelemali bolodaseben dagali (jaabi 2), i n’a fo dagayoro kelenw be se ka koloko lase sigida n’a lamini ma, a be se ka geleya lase joona sigida n’a lamini ani dantanfenw suguya cayali la (wulukononan, farajononkan, dugukolo tijenenin, jiritige, mananinw cayali ani do were...).</p> <p>Poroze be baara ke i n’a fo banakise be cogo min : (1) sigida sorodabolo tali poroze fe ka keje nin GRNBC/CBRNM olu minnu ye ji ko poroze ye minnu be banakise yelemali ji fe nedon(kolera bana, joron, segele bana, sumaya ani do were...) minnu tigilamago be se k’a soro; taama sira magow ani yoro lajelaw be se ka koloko soro KOWIDI-19 bana kan.</p> <p>Poroze GCRN be se ka taaje di sigida la, u be se ka nafa soro sira caya jalima kulu marifatigi minnu jate jahadikelaw fe.</p> <p>Samaw marayoro lakananin don kosebe, u be se k’u yalayala n’u ka kow bee k’a yoro koro : kungokonofen cemanw ka kele lakodon na lagokoliw la. Waati laban ninnu na, o kele ninnu be koloko caman lase sigidala magow ma sene taa fan fe, ani Sigidala magow sigilen don yoro ninnu na ani ka ye CLIP ka feerew batolen te ka da nin lafamuyali baaraw siratige kan, poroze be se ka jankini ta jamanadenw dow segere dugukolo nafasorosira ani k’u demen u ka dese, jin don nin politiki aferi ani foroba aferi la.</p> <p>Poroze be se ka sigidala magow ka kele kogoya dugukolo labaara cogo ani a tila cogo la bee fe. Do boli kele la ani jetaaw be segin ka geleya lase kulu marifa tigiw ka nafa soro sira ma.</p>	<p>Baara bolofara #10: kungokonofenw dagayoro kolokoli geleya.</p> <p>Baara bolofara #17 : ka sorodabolo tilali ke fan bee ani kulu marifa tigi.</p> <p>Baara bolofara #18 : ka lakana sabati poroze dogodogonew bee la(misali la : ji ko yoro)</p>
---	--	---

<p>jaabi 4.2. Poroze kalansenw be carin ka keje ni lasagoli ye jamana kɔnɔ ani jamana kɔkan, fɔ ka se dije demɛ tɔn ji ko fan fe(GWP).</p>	<p>Poroze be baara ke i n'a fɔ banakise be cogo min : (1) sigida sɔɔdabolo tali poroze fe ka keje nin GRNBC olu minnu ye ji ko poroze ye minnu be banakise yelemali ji fe nedɔn(kolera bana, nɔnin, segele bana, sumaya ani dɔ were...) minnu tigilamɔgo be se k'a sɔɔ; taama sira mɔgo ani yɔɔ lajelaw be se ka kɔkɔ sɔɔ KOWIDI-19 bana kan</p>	<p>Baara bolofara #19: bana minnu be sɔɔ jincɔ fe yelemalo</p> <p>Baara bolofara #20: KOWIDI-19 bana yelemalo</p>
<p>Jaabi 4.3. cenimusoya hakebato teme sira ni jantonna feere ani cikese ginseben.</p>	<p>Sigidala mɔgo sigilen don yɔɔ ninna na ani ka ye CLIP ka feere batolen te ka da nin lafamuyali baaraw siratige kan, poroze be se ka nankini ta jamanadenw dɔw segere dugukolo nafasɔsira ani k'u demen u ka dese, nin don nin politiki aferi ani foroba aferi la...</p>	<p>Baara bolofara #14: ka jini jamanaden bee sen ka don nin poroze la.</p>

Jantonna fæere ani cikɔseginsebe be tali ke ko kolon suguya ani kulu minnu kerɛnkerɛnnen don cɛnimusoya hakebato ma. N'a ma se ka ke, janto be ke layidu ani yɔɔ tilance sigili ye sen kan, i n'a fɔ sigida tijenenw, kodɔnnabaw, walima ONG b'u ka baaraw segesege ni k'u dafa. Bolodaliseben kelen kelen bee b'a ka baara taa bolo ani kiime cogo fɔ(M&E). Fɔcogo were la, ESMP ni M&E bolodaliseben ba be ladili numan di UGP kan walasa ka fæere sɔɔ ESMP taa sira la.

Poroze bena ke nin demebaaga MESSD ka kolɔsi fæere ye ani UNDP-CO yiriwali demebaaga. Nin baaradaba fila minnu kɔɔ , u makɔ be marali degeli kalan ani ladiliw PNUD ni FEM. Fɔ ka se bi ma, mɔɔɔ jolen te u bolo min be se lasagoli baara la, ani poroze fana ye ka poroze baarakɛlaw kalan k'u dɔɔniya caman di u ma poroze kan. Demebaagaw(DNEF, Wildlife Fondation, Chergheta) mako bena jɔ ka dɔ fara u fanga kan poroze lasagoli n'a jaabiw labenni fan fe.

Kunko laban bena di poroze kɔmite nɛmɔɔɔba ma a ka bolodaliseben numan suguya caman don walasa ka ESMP poroze labaara. Bolodaliseben don nin ye nafa ka bon a be baaradaba demɛ ka kiimɛni la fæerew nini na PGES/ESMP, fɔ ka se baaratige nafolo sɔɔɔli kiimɛni fæerew n'a fanga ani baaradabaw fangacikɛda yɔɔ caman(misali la : sigida, marabolo ani jamana), ani olu fanga be se ka labaara ni k'a fæere kolɔsi PGES/ESMP fe. Ni nafa b'a la, baarakɛlaw sinsinnin ani fæerew kolɔsili bena don walasa ka labaara cogo numan di PGES ma).

Nafolo min be ye sinsan be PGES ka baarake yɔɔ bee ani k'u kolɔsi : fæere sigili sen kan ani ka bolodaliseben kecogo kolɔsi kosebe a taabolo la.

Baaraketaw	Baara bolodaseben	Tigi	Nafolo (USD)
Dɔ farali ESEfangaw kan			
Jamana laadilibaagaw / wayasiw(ciw) (tile bi saba baaradege ka fara Moti ni Seware ciw kan)	Ad hoc	UGP	30 000
Dantanfenw suguya cayali baara bolodaseben			
Ka kodɔnnabaw ta n'ɔ ka kalan nafa be se nimafenw ani nintanfenw dagayɔɔw ma ani nimafenw ani nintanfenw dagayɔɔw carinnin nafa(CVE) ni baara kura be damine ni baarabolodaseben kelen ye, ni kiimɛni be kɔɔɔɔ lase nimafenw ani nintanfenw dagayɔɔw ma...	Ad hoc	Bajumankɛɔn (Wild Foundation)	10 000
Da ani ka nafoloko sarali lasago HEC	Tɛmɛ	Bajumankɛɔn (DNEF)	30 000
Jamanadenw taa boloseben			
Kiimɛni: sigi cogo-labaara cogo CVE fe (ci musakaw, bayɛɛɛmali, kunnafonijɛsɛn)	San 1	Lasagolibaaga	10 000
Ka CVE musakaw kɔɔɔɔ (ciw, bayɛɛɛmali, kunnafonijɛsɛn)	Poroze labaara waati kɔɔɔ	Lasagolibaaga	10 000
KASABI			90 000